

Hoeveel honderdduizenden liepen er al niet voorbij, de meesten zonder op te kijken, zonder haar te kennen? Of lieten ze het niet zien? Sommigen groetten zelfs eventjes, snel en steels.

Wannes Van de Velde tikte aan zijn pet...zwaaide Paul Van Ostayen met zijn hoge hoed?

En Marnix Gijsen? En Camiel Huysmans? En wijzelf?

Notabelen, kunstenaars, neringdoeners en plebejers...gewone mensen, elk op hun eigen manier.

De lieve vrouwe zal dit met een glimlach beantwoord hebben.

De "Onze Lieve Vrouwe Medeverlosseres" met haar Jezuskindje op de arm.

Medeverlosseres...een weinig bekend woord...

Met een speciale betekenis:

De heilige Maria trapt op de slang met een appel in de muil...wat alludeert naar het verhaal uit het Oud Testament waar Eva de appel neemt die door de slang aangeboden werd, iets wat haar door God verboden was en de oorzaak werd van de Oerzonde, de verwijdering van het Aards Paradijs.

Dit gebaar duidt aan dat Maria de fout herstelt en dus medeverlosseres is met haar zoon Jezus.

Maria's kled is gebleekt door tij en ontij, en vast ook door haar eigen tranen.

Tranen om de marcherende soldaten, tranen om de smekende en wenende vrouwen aan haar voet en de verbeterde gezichten van de vele vaders.

Tranen om de angstige kindersnoetjes en de verbijstering van hen die zich aangevallen voelen.

Tranen van opluchting omdat zichzelf en haar kind ongedeerd bleven.

Lachtranen ook, om de fratsen van spelende kinderen op de stoep en de kleurrijke haardrachten van tetterende tieners.

Ze staat er al zo lang, aan de kant van de Korte Leemstraat tegen het hoekhuis met de Lange Leemstraat

De papieren spreken van 1870/1871... Was het toen ook al een café?

En nu werd het Madonnabeeld door ons gerestaureerd en vragen we de mensen van het moderne Klein Antwerpen om steun.

We weten, na onderzoek, dat het geen officiële instantie was die het initiatief nam om dit Mariabeeld te plaatsen maar dat buurtbewoners de handen in elkaar sloegen om dit mooie beeld te realiseren.

Wat nu ook weer, in 2009, gebeurt.

Het is een fantastisch iets...we kunnen de juiste woorden niet gebruiken...

Het is ongelooflijk te zien hoe de kalkstenen figuur, toch meer dan 150 jaar oud, zo heel gedetailleerd is uitgewerkt....meer dan waard om het in zijn oude glorie te herstellen en voor de komende 150 jaar te behoeden.

De enthousiaste uitleg van Christiaan Ketele, voorzitter van het buurtcomité, op een van de vergaderingen voorjaar '09, maakte ons warm voor het idee "Ons Maria" te laten restaureren.

In eerste instantie meenden we dit grotendeels zelf te kunnen doen maar bij grondiger nazicht bleek het inschakelen van een echte restaurator wel noodzakelijk.

We deden dan ook de vastgestelde stappen voor het eigenlijke werk: informatie en toelating vragen aan de eigenares van het pand, bij het stadsarchief, het rijksarchief, de parochie en tot op het bisdom. We vroegen ook de toelating bij het districtbestuur (waar men heel positief op reageerde) en polsten tevens naar mogelijke financiële steun.

Zo vernamen we dat het beeld niet "beschermd" maar wel "geregistreerd" is. Dat we officieel wel de toelating tot restauratie hebben maar voor de kosten op onszelf zijn aangewezen.

We vonden zelfs de namen van toenmalige buurtbewoners die in de periode 1870/1872 de aanvraag tot plaatsing deden...

Er is een bouwdoos met een aanvraag door H.Schmitz & Co ((21 july 1871 voor een “Madonna” op de hoek Korte Leemstraat met Lange Leemstraat 50))....

Een oud handschrift vermeldt dat het beeld “door Devriendt vervaardigd, plechtig werd ingehuldigd door Monseigneur Sacré op woensdag 24 july 1872 ten 5 ure”. Meer dan waarschijnlijk gaat het hier om beeldhouwer Frans De Vriendt (1829-1919).

Monseigneur Petrus J.F.Sacré (1825-1895) was toen deken in Antwerpen en de drijvende kracht achter de oprichting van het Verbond der Christelijke Vakverenigingen. Eerder, van 1845 tot 1868, was hij vicepresident en president van het Belgisch college te Rome.

Beeldhouwer Frans De Vriendt werd op 24 juni 1829 te Lier geboren en stierf op 16 april 1919 te Borgerhout waar hij ook woonde. Wat zijn werken betreft trekken vooral de Kruisweg in de vroegere kerk van O.L.Vrouw ter Sneeuw van Borgerhout en het borstbeeld van de Borgerhoutse burgemeester Eliært de aandacht. Borgerhout noemde een straat naar Frans De Vriendt.

En...ook op onze Antwerpse O.L.Vrouw Kathedraal staan beelden van zijn hand.

Op een ladder, met een deskundige, werd het hele beeld met de koepel en bijhorende ornamenten grondig bekeken en werden enkele zaken al voorzichtig verwijderd.

Zo bleek dat de duidelijk te kleine kandelaar niet de oorspronkelijke was en veel te klein in verhouding tot de arm waar hij bij hoort. Francine, de eigenaresse van het pand, vertelde ons dat in de jaren 1960 een grote vrachtwagen, bij een verkeerd manoeuvre om de Korte Leemstraat in te draaien, tegen de uitstekende lichtarmatuur botste. Hierdoor viel de kandelaar en werd de bijhorende arm sterk verbogen. Zo goed als het kon werd de arm terug op zijn plaats gebracht en werd er een andere kandelaar opgezet.

In 1870 was het nog de gewoonte dat enkel Mariabeelden een lichtpunt hadden, dat zij de enige straatverlichting waren. Elke avond trok men de kandelaar omlaag om de olie bij te vullen, de lont aan te steken en daarna hees men hem terug op zijn plaats. Elke ochtend eindigde dit ritueel met het afsluiten van de lucht om de lamp te doven.

De in 1960 geplaatste lamp werd niet aangesloten op de toen al ruim aanwezige straatverlichting, Maria had dus geen eigen lampje meer.

Het meer passende exemplaar dat nu, na een grondige opknapbeurt is aangebracht, kregen we van de vereniging “Voor Kruis en Beeld vzw”. Net als het oorspronkelijke exemplaar zorgde deze lamp voor straatverlichting via een oliepit en werd hiervoor ook neer gelaten. Hoogst waarschijnlijk komt deze straatlamp uit de Kievitsbuurt. Dit menen wij omdat er, bij de eerste reiniging, een piepklein opgerold papiertje te voorschijn kwam met daarop de naam van een joodse vereniging.

“De 3 frank als bijdrage maand juni 1942....Lange Kievitstraat 134...vereniging Nichum Aweilim”.

Deze kandelaar werd gereinigd, geschilderd en verguld door leerlingen van een Antwerpse school voor Bijzonder Onderwijs onder de deskundige leiding van de leraar decoratie Cyriel Smet.

De arm werd gezandstraald, verzinkt en zwart gelakt (met duikbotenverf!) door de firma Te Winkel Group uit Boom.

De kandelaar wordt met elektrische leiding uitgerust en aangesloten op de gewone straatverlichting. “Ons Maria” zal dus elke avond verlicht worden en ons licht geven.

Een heuse stelling werd opgebouwd rond de hoekgevel. (Ze stond gratis te onzer beschikking vanwege de firma “Algemene Bouwwerken” uit Schoten). Wekenlang trok zo een groen gordijn de aandacht van de anders verstrooide voorbijgangers.

Achter dat gordijn werd naarstig gewerkt en werden details “blootgelegd”.

Restauratrice Noortje Cools en Christiaan Ketele werden hiervoor aangezocht.

Professioneel restaurator Noortje Cools heeft al heel wat Mariabeelden mogen onderzoeken. Twee Madonna's van de binnenstad zijn door haar vakkundig 'onder handen genomen' en in de kerk Sint Andries had ze verschillende opdrachten.

Christiaan Ketele, de voorzitter van onze wijkvereniging (Klein Antwerpen) die niet enkel een opvallende en gedreven figuur is maar ook een kunstenaar die met hart en ziel en heel veel fantasie te werk gaat.

Zo van op haar eigen hoogte, oog in oog met de Vrouwe en balancerend op een metalen staketsel, zien we het beeld en de omgeving op een heel andere manier dan vroeger van op de stoep. We zien hoe fijn en gedetailleerd dit geheel gemaakt is en kunnen alleen maar bewonderend en heel voorzichtig te werk gaan om deze sculptuur, dit beeld van Onze Lieve Vrouw van Klein Antwerpen, weer in zijn volle glorie te laten verschijnen.

De levensgrote Onze-Lieve-Vrouw draagt het Jezuskind op haar linkerarm en toont met haar rechterhand een houten scepter. Allebei hebben ze een aureool achter het hoofd. Met zijn beide handjes opgeheven maakt het kind Jezus een uitnodigend of zegenend gebaar. Naar de voorbijgangers? Naar de duiven?

Maria staat op een wereldbolvormig voetstuk dat bezaaid is met in reliëf opgebrachte goudkleurige sterren en onderaan omvat wordt door een wolkenpartij, eveneens in reliëf. Zij staat op een maansikkel en aan haar voeten kronkelt de slang met een gouden appel in de muil.

De 1m80 hoge sculptuur is in kalksteen uitgehouwen...dus een uniek exemplaar.

Sinds de herschildering in 1989 zijn de figuren monochroom wit afgewerkt maar ze vertonen nog sporen van veelkleurige elementen. Zo was het gevelveld, het gordijn achter de Vrouwe, oorspronkelijk helder blauw met gouden figuren bekleed en was haar kleed lichtblauw ...

Ook de contouren van een Mariamonogram en medaillons van het Heilig Hart zijn nog vaag op de wereldbol te zien.

We wisten, eveneens uit geschriften, dat men de tekst "*Langs dezen weg zet geen een voet of zeg Maria wees Gegroet:*" kon lezen. We fantaseerden over een plaket met deze tekst onder het beeld aan te brengenEn Christiaan ontdekte, tijdens het reinigen en verwijderen van overbodige verflagen naast Maria's hoofd enkele rode letters...gotisch geschreven...De tekst!

Een extra werkje maar met graagte en zorg werd het mooi en net als het oorspronkelijke.

Zo zal ieder deze wens kunnen lezen op de wijze zoals het bedoeld was.

De rechthoekige zinken luifel met afgeschuinde hoeken bezit onderaan een lamberkijn en loopt bovenaan uit in een immense kroon die getopt is met een rijksappel, een globe met kruis.

De versierde rand die origineel bovenop de luifel aangebracht was is duidelijk tot op de bodem afgesleten en werd misschien vroeger al afgenomen vanwege de slechte staat. Evenals de andere randen werd ze door ons vervangen door een koperen band.

Vermoedelijk stond in het midden van deze rand oorspronkelijk nog een Mariamonogram.

Door laag na laag het vuil en de ca. 20 verflagen van 120 jaar te verwijderen, kregen we een idee hoe het beeld en de luifel er oorspronkelijk moeten hebben uitgezien. De eerste tien oudste lagen waren monochroom. Daarboven volgden meer kleurrijke lagen (zo was Maria's mantel blauw).

Onder het pakket verflagen kwamen figuratieve elementen te voorschijn aan de randen van de kledij. Vele versieringen zijn in de loop van de jaren versleten en sommige zijn gewoon verdwenen.

Niet alles kon dan ook volledig hersteld worden, enkele zaken dienden we te vernieuwen.

Zo merkten we dat het zinken (en oorspronkelijk vergulde) aureooltje van het kind erg afgesleten was en dat de goudverf er nog slechts op enkele plaatsen te bespeuren viel. Maria was het hare gewoon kwijtgespeeld .

Waarop baseren we ons dat Maria een aureool had en geen kroon zoals het bij de meeste Madonnabeelden is?

Achter op het hoofd heeft ze een pin, net een zoals het Jezuskind heeft en waarmee zijn aureooltje bevestigd is. En haar titel "Mede-verlosseres"Net als de Verlosser droeg ze een aureool....

Nu hebben beiden een nieuw bekomen...met verenigde krachten vervaardigd.

We zagen nu ook duidelijk de zo natuurgetrouwe afwerking...zelfs de nagels van haar handen lijken alsof het echte zijn en verder zijn de sluitspeld van haar kleed en de plooien van de stoffen zo fijn weergegeven. Van beneden zal dit, na vrijlegging, vast wel te zien zijn.

Zonde dat er zo weinig respect voor getoond wordt.

Te weinig aandacht voor het kunstwerk, te weinig aandacht voor het kunstige restaureren nu laatst...iets teveel aandacht voor het materiaal dat hierbij nodig is. Het dure restauratiemateriaal werd, tijdens een minuutje onoplettendheid, bijna onder de ogen van Noortje en Christiaan gewoon gestolen! En wat kan de dief nu met die kleine en fijne beiteltjes, borsteltjes en spatels doen?

Het restaureren van een eeuwenoud beeld is niet zo simpel als de meesten van ons, ik inclus, meenden/menen. Dit kan ik best beschrijven met het eenvoudigste stuk als voorbeeld: de aureolen. Op twee zinken plaatjes van 30 op 30 cm en 12 mm dik werden de contouren getekend.

We rekenden op een doorsnede van 17 cm voor het aureooltje van het Jezuskind en 26 cm voor dat van zijn moeder. Omdat we enkel het kleinste nog hadden diende dit als model.

De grote stukken werden 'afgeknipt' en de vorm met een scherpe naald afgetekend. En dan kon het eigenlijke werk beginnen...de stralen.

Het oude aureooltje had barokke stralen, krullig en grillig in plaats van de moderne rechttoe-rechtaan vormen. De nieuwe exemplaren moesten dus ook zo worden.

Met een fijn metaalzaagje werd daarom aan 'figuurzagen' gedaan. Een geduldwerk dat precisie en kracht vereiste, in dit geval 'mankracht' ...met uiteindelijk ook bijna evenveel gesprongen zaagjes als er stralen zijn. Gelukkig geen bloed. Gesneden/gezaagde zink is scherp, een echte "velbijter".

Om de stralen diepte te geven werd in een houten plank een groef gekerfd. Door straal per straal op die groef te leggen en met hamer en beitel te bewerken bekwam goudsmid Peter 'nerven' en krulden de zijkanten iets naar boven, naar elkaar toe. De door de beitel gevormde tekens geven ook een dieptekleur als het bladgoud er op gelegd is.

Ze waren mooi...echt het bewonderen waard...maar nog naakt. Iets te naakt voor "Ons Maria".

Dan werd een grondlaag van loodmenie aangebracht. Dit verhoogt de kleur en doordat de menie met strepen en vlekken aangebracht werd zorgde ze ook voor kleurschakeringen. Bladgoud is een erg dunne folie en op sommige plaatsen ook iets doorschijnend.

Daarom moest er ook nog een knalgele basis lak op. Hierop kwam dan de speciale lijm (Mixture) en moesten we een 24 uur wachten, tot de lijm 'uitgehard' was.

Dan volgde de "finaletoets" ...het bladgoud. Dit werd heel voorzichtig, heel secuur en rustig aangebracht. En..doordat de stralen niet gewoon recht maar barok zijn was dit niet gemakkelijk aan te brengen. Moeilijk kan ook en het rendeert!

Dat zien we..aan beide aureolen en aan de hele opzet.

De stralen stralen...in allebei de betekenissen.

Het lijkt een wonder maar het is echt...

Vanaf begin oktober kunnen we een heel 'nieuw' Mariabeeld bewonderen.

Onze-Lieve-Vrouw Medeverlosseres van Klein Antwerpen... "Ons Maria".

Op 4 oktober om 11uur,vlak voor ons Wijkfeest, wordt het beeld plechtig ingehuldigd.

Het is ook op 4 oktober, in 1967, dat de Heilige Maagd voor de eerste maal in Bohan 'verscheen'.

Voor wie ons financieel wil steunen:
De bankrekening is 000 325 2494 84
Noteer als opgave "Ons Maria"
Dan houden we het zeker apart.